

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน คู่มีครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงไม่น้อยกว่า 12 ปี ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นับเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยมีสาระสำคัญคือมุ่งให้มีการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ เน้นการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาและชุมชนให้มากที่สุด มีความเป็นอิสระในการบริหารภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ในด้านหลักสูตรจัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อความเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ด้านกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, 2544)

ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2544 ข) ได้มีคำสั่งที่ วก 1166/ 2544 เพื่อกำหนดเงื่อนไขและเวลาของการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้

ในปีการศึกษา 2546 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ส่วนปีการศึกษา 2547 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 และในปีการศึกษา 2548 ทุกชั้นเรียนใช้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งนี้ให้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศรายชื่อ ในชั้นเรียนที่เป็นไปตามลำดับข้างต้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นไป

อย่างไรก็ตามเพื่อการเตรียมความพร้อม สถานศึกษาที่มีใช้โรงเรียนนาร่องหรือโรงเรียนเครือข่าย สามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน รวมทั้งให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยการนำหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533 มาประกอบการพิจารณาดำเนินการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาไปก่อนได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 ก, หน้า 2) ทั้งนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2544, หน้า 51) ได้แสดงทัศนะว่าสาระหลัก ๆ ที่เป็นองค์ความรู้ของแต่ละสาระการเรียนรู้ นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากหลักสูตร 2521/2533 ไม่มากนัก ในส่วนของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 4) ได้กำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญของปีงบประมาณ 2545 ที่จะให้โรงเรียนทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ มีครูแกนนำและครูเครือข่ายในแต่ละสาขา และมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

เมื่อย้อนไปพิจารณาความมุ่งหวังของหลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533 พบว่ามีกรอบความคิดที่ไม่แตกต่างไปจากหลักสูตรขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เท่าใดนัก ดังที่ พะนอม แก้วกำเนิด (2533, หน้า 2-3) ได้กล่าวไว้ว่า ให้หลักสูตรเป็นตัวนำในการพัฒนากระบวนการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียน รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักพัฒนา และมีค่านิยมที่ดี โดยมีความสอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น ส่งเสริมผู้บริหาร โรงเรียน ครูอาจารย์ให้สามารถจัดการศึกษาที่มุ่งสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคลให้ถึงขีด สูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่ จุดปรับปรุงที่สำคัญคือการปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร ลดวิชาและ เนื้อหาสาระในส่วนที่เป็นบังคับแก่นที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนเหมือนกันทั่วทั้งประเทศ ให้มีวิชา บังคับเลือกและเลือกเสรีมากขึ้น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตามความสนใจ เพื่อให้เกิด ทักษะกระบวนการ ส่งเสริมให้ท้องถิ่น อันได้แก่ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา กรม ดันสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างหลักสูตรรายวิชาต่างๆ ตามโครงสร้างวิชาบังคับ เลือกและเลือกเสรี

จากการประเมินผลการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533 โดยคณะกรรมการ ประชาสัมพันธ์หลักสูตรฉบับปรับปรุงของกระทรวงศึกษาธิการ (2534, หน้า 4-6) พบประเด็น ปัญหาที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการบริหารหลักสูตรขั้น พื้นฐานพุทธศักราช 2544 ดังนี้ การพัฒนาและจัดทำรายวิชาเลือกเสรีตามความต้องการของท้องถิ่น

มีข้อจำกัดมาก ระบบข้อมูลเอกสารอ้างอิงเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ผู้ปกครองและโรงเรียน ผู้บริหารรับการอบรมแล้วไม่ชี้แจงถ่ายทอดให้บุคลากรในโรงเรียนได้รับทราบ และไม่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตร การวางแผนและการจัดรายวิชาเลือกของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ(2543 ก, หน้า 22-23) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติงานได้ดีมากในงานธุรการและการเงิน ส่วนงานวิชาการจะอยู่ในอันดับท้ายๆ อาทิ รายงานการวิจัยของ ราช จันทร์กลัด (2535) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานของ ผู้บริหาร โรงเรียน 6 งานเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน และงานวิชาการ ในขณะที่สุภชัย เล็กวงศ์ (2526) ได้ศึกษาผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนักบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร พบว่าการบริหารงานวิชาการอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนการบริหารบุคคลและอาคารสถานที่อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งความจริงแล้ว งานวิชาการนับว่าเป็นงานสำคัญที่สุดที่ผู้บริหารควรเอาใจใส่ จากการจัดลำดับความสำคัญของภารกิจการบริหาร โรงเรียน ประถมศึกษาของอาจารย์ใหญ่ที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรเตรียมอาจารย์ใหญ่และผู้ที่ไม่ได้เข้าอบรมล้วนมีความเห็นตรงกันว่า ภารกิจการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญอันดับหนึ่ง

ส่วนเสรี ลาขโรจน์ (2537, หน้า 174-175) พบว่าหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 จัดทำขึ้นเนื่องมาจาก อิทธิพลของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นการปรับปรุงอย่างรีบเร่งโดยไม่มีเตรียมการ ไม่มีทดลองใช้เพื่อให้เกิดความแน่ใจ การแก้ปัญหาโดยรวบอำนาจการจัดการและการตัดสินใจไว้ในส่วนกลางย่อมเป็นภาระที่หนักเกินไป และไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันทั่วถึงที่ตรงจุดได้ วิธีที่จะลดและป้องกันปัญหาที่ดีที่สุด น่าจะใช้วิธีกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา แบ่งภาระรับผิดชอบและกระจายอำนาจการตัดสินใจออกไปให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การกระจายอำนาจไปให้สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียน จำต้องทุ่มเทให้กับงานบริหารโรงเรียนเป็นหลัก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครูและนักเรียน ต้องมีมากยิ่งขึ้น ภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนไป โดยเน้นความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญและเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคตของโรงเรียนในทางสร้างสรรค์ มิใช่ผู้บริหารที่มุ่งแต่งานธุรการหรืองานก่อสร้าง ดังที่อำภา บุญช่วย (2533, หน้า 2) ได้กล่าวว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดดำเนินงาน โดยใช้ทรัพยากรการบริหาร (Administration Resources) ดำเนินการตามกระบวนการบริหาร ปฏิบัติงานให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ทั้งนี้การบริหารงาน

วิชาการเป็นการบริหารที่มีความยุ่งยาก เพราะเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการสอน ผู้บริหารจะต้องใช้ความพยายามและความสามารถอย่างสูงในการนำคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร เช่นเดียวกับทัศนะของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 196) ที่ถือว่ากุญแจสำคัญของการใช้หลักสูตรอันดับแรกอยู่ที่อาจารย์ใหญ่ ในฐานะผู้บริหารและการบริการหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมมาท นาคนคร(2534, หน้า 54) ที่กล่าวว่าผู้บริหารที่ถนัดเชิงวิชาการ โดยเฉพาะเป็นผู้นำด้านการสอนด้วยแล้ว ก็จะสามารถบริหารหลักสูตรสู่ความสำเร็จได้โดยไม่ยากนัก

ตามรายงานการประชุมสัมมนาเพื่อพิจารณารายงานการวิจัยเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 ค, หน้า 4) พบว่าผู้บริหารส่วนมากยึดความเห็นชอบของคนเป็นใหญ่ มีความถนัดในการบริหารธุรการและการเงิน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะต้องพลิกผันการบริหาร โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารมีอาชีพมีความสนใจเรื่องการบริหารวิชาการให้มากยิ่งขึ้น ในเรื่องนี้สุริยนต์ สุวรรณ (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 ค, หน้า 21) กล่าวว่า คนที่จะมาเป็นผู้บริหารคือครูที่มีความรู้ทางด้านวิชาการเป็นอย่างดี ถ้ามีเช่นนั้นจะไม่สามารถผ่านกระบวนการของการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารเลย แต่การบริหารตามระเบียบราชการนั้น หากมีความผิดพลาดทางด้านธุรการหรือการเงิน จะถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ขณะที่การบริหารวิชาการไม่มีมาตรการหรือบทลงโทษตามกฎหมาย หากมีการบริหารด้านวิชาการที่ผิดพลาด จึงน่าจะเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการบริหารงานวิชาการน้อยกว่างานธุรการหรือการเงิน

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 ข, หน้า 6) เปิดโอกาสให้มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา และองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีอำนาจการบริหารและการตัดสินใจต่างๆ ร่วมกับกรรมการโรงเรียน นับได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดของคุณภาพการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ที่เริ่มใช้ในเดือน มิถุนายน 2545 จะสามารถก้าวหน้ามากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนนั่นเอง นอกจากนี้ อารีรัตน์ วัฒนสิน (2544, หน้า 44) ยังได้กล่าวย้ำว่าการพัฒนาหลักสูตรจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด สำคัญที่สุดอยู่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการบริหารงานโรงเรียนทุกเรื่อง รวมทั้งหาช่องทางดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จากสรุปผลการสัมมนาเรื่องการปฏิรูปหลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กมล สูดประเสริฐ, 2543, หน้า 17) ได้แนวทางการปฏิรูปหลักสูตรขั้นพื้นฐานว่า การปฏิรูปหลักสูตรจะดำเนินไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารทั้งระบบซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารหลักสูตรใหม่

โรงเรียนหอพระ (มปป, หน้า 7) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย นับได้ว่าเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในการบริหารอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากกรที่ กรมวิชาการ ได้พิจารณาคัดเลือกให้เข้าโครงการ โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในปีการศึกษา 2523 และต่อมาในปีการศึกษา 2533 กรมวิชาการ ได้ทำการคัดเลือกโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจำนวน 162 โรงเรียนทั่วประเทศ โดยแยกเป็นเขตการศึกษา 8 จำนวน 16 โรงเรียน เพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 พร้อมกันหมดทุกชั้นเรียนเป็นการนำร่อง ก่อนที่จะประกาศใช้หลักสูตรใหม่กับโรงเรียนทั่วไปในปีการศึกษา 2534 โรงเรียนหอพระเป็น 1 ใน 16 โรงเรียนของเขตการศึกษา 8 ที่ถูกคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการ (เพ็ญจันทร์ ธนาวิภาส, 2535, หน้า 162) ทั้งนี้กรมวิชาการมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพการเรียนการสอน โดยมีโรงเรียนเหล่านี้เป็นแกนนำในการขยายผลการพัฒนาการใช้หลักสูตรไปสู่โรงเรียนอื่นๆ

จากการสำรวจข้อมูลโรงเรียนของ วิโรจน์ นามบุรี (2540, หน้า 54) กลับพบว่ายังมีสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนหอพระ โดยคณะกรรมการให้ฝ่ายบริหารเข้มแข็งทำงานจริงใจและจริงจัง กระจายอำนาจ ปรับปรุงระบบการทำงาน วางแผนใกล้ชิดกับปัญหา สัมผัสปัญหาและมุ่งแก้ไข มีความยุติธรรม ไม่เชื่อใครง่าย ส่งเสริม สร้างขวัญกำลังใจ เอื้ออาทรผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างถูกต้อง ไม่ใช้วิธีการข่มขู่หรือตำหนิ วิจารณ์ เน้นการประสานคนประสานงาน ประสานใจ สิ่งทีคณะกรรมการส่วนใหญ่ปรารถนาให้หมดไปหรือลดลงไป คือความไม่เป็นระบบและเฉื่อยชาในการทำงานของผู้ช่วยทุกฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายวิชาการและฝ่ายปกครอง การพูดในลักษณะดูหรือตำหนิ หรือนำไปเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่นในที่ประชุมทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ การมีพวกเขาพวกเขา การประจบสอพลอ ควรลดความคิดที่เป็นหนึ่งของฝ่ายบริหาร กล่าวคือ ลดความเชื่อในความคิดของตนเอง อย่างไรก็ตาม จากปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนหอพระ ได้ร่วมกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนได้หายุทธศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่นการอบรมการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการปัญหาสมมุติ การจัดอบรมบุคลากรโรงเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนาองค์การและการประชุมปฏิบัติการ การวางแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นต้น

นอกจากนี้ โรงเรียนหอพระ (มปป, หน้า 39) ได้กำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในธรรมนูญโรงเรียนไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. จุดเน้นด้านการบริหารและการจัดการ
2. จุดเน้นด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
3. จุดเน้นด้านบุคลากร

4. จุดเน้นด้านอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์

จากนั้นได้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (อ้างในโรงเรียนหอพระ, 2544 ก, หน้า ข) ได้ผลการประเมินพอที่สรุปได้ว่า ในส่วนของมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรพอใช้ นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ อยู่ในเกณฑ์ดี สูงกว่าเกณฑ์การตัดสินที่โรงเรียนตั้งไว้ นักเรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับเกณฑ์การตัดสินของโรงเรียน และการมีทักษะพอใช้ในการจัดการและการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการบริหารและการจัดการอย่างมีระบบ และความสัมพันธ์ร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนพอใช้ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์การตัดสินของโรงเรียน แต่ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เต็มตามศักยภาพค่อนข้างดี และในมาตรฐานด้านปัจจัยเกี่ยวกับหลักสูตรยืดหยุ่น เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นพอใช้ สอดคล้องกับเกณฑ์การตัดสินของโรงเรียน แต่สำหรับด้านเอกสาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีอยู่พอใช้ ซึ่งมีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ของโรงเรียน

ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายในสะท้อนให้เห็นปัญหาการบริหารและการจัดการของโรงเรียน แม้ว่าโรงเรียนหอพระเคยได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 และโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรปรับปรุงพุทธศักราช 2533 แต่กลับขาดความพร้อมในการเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง และโรงเรียนเครือข่ายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงการบริหารที่ยังไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ตั้งไว้ และอาจเป็นอุปสรรคต่อการสนองเป้าหมายของกรมสามัญศึกษาในปีงบประมาณ 2545 ที่ผู้บริหารต้องรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาและใช้หลักสูตรใหม่

จากสภาพปัจจุบันปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนหอพระ ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนหอพระในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะสามารถสะท้อนให้ผู้บริหารโรงเรียนหอพระตระหนักในบทบาทและหน้าที่ ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษา รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนหอพระในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนหอพระในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ คืออาจารย์ในโรงเรียนหอพระที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2545 จำนวน 87 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยคั้งนี้เป็นการวิจัยบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนหอพระในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์โดยใช้กรอบแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาหลักสูตร (2544, หน้า 39) ซึ่งได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. จัดให้มีแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. เป็นผู้ดำเนินการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา
3. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรของสถานศึกษา
4. สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
5. สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษา ได้รับความรู้ และสามารถจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
6. จัดให้มีการนิเทศภายใน เพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่บุคคลอื่นคาดว่าผู้บริหารโรงเรียนหอพระควรจะแสดงออกหรือปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่ง

ผู้บริหาร หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนหอพระ ประจำปีการศึกษา 2545

อาจารย์ หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอน และปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการสอนในโรงเรียนหอพระประจำปีการศึกษา 2545

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับปรุงในระดับโรงเรียนและเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานสภาพชีวิตจริง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น สามารถพัฒนาชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยอาจนำมาใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนหอพระในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น และอาจจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา